

VEDR. SVAR PÅ HØRINGSUTTALELSER TIL KJØRSTADELVA KRAFT SUS

Følgende har sendt inn høringsuttalelser vedrørende søknad på konsesjon til Kjørstadelva Kraft SUS.

Marte Bøe Marstein - datert 11.02.2015
Morten Marstein - datert 04.03.2015
Norges Handikapforbund Kongsberg – datert 04.03.2015
Fylkesmannen i Buskerud – datert 08.03.2015
Direktoratet for mineralforvaltning – datert 09.03.2015
Anne Hørtvedt – datert 18.03.2015
Kongsberg kommune – 18.03.2015
Forum for natur og friluftsliv Buskerud – datert 04.04.2015
Naturvernforbundet i Kongsberg – ikke datert

Litt fakta om oss (kalt utbygger):

Alle ni rettighetshaverne av utbyggingsstrekningen er også grunneiere langs Kjørstadelva, og alle (bortsett fra Kongsberg Energiselskap AS) er enten født og oppvokst eller har bodd lenge i umiddelbar nærhet til elva. Det er derfor ingen av oss som har til hensikt å ødelegge bomiljøet eller rekreasjonsmulighetene langs den berørte strekningen hverken for oss selv eller våre etterkommere. I tillegg vil vi hevde at vi har lokalkunnskapen som trengs om elva og hvordan den oppfører seg gjennom året.

Vi vil i det følgende kommentere hver enkelt høringsuttalelse, og i tillegg spesielt om vannføring, og til slutt en oppsummering. *Avsnitt i kursiv er tilføyd av Tinfos AS.*

Marte Bøe Marstein(14 år)

Nevner liten minstevannføring som et argument mot utbygging, og er redd for at muligheter for fiske og bading bl.a. i Hauahølen forringes. I praksis foregår både bading og fiske når vannføringen i elva er ganske lav. Om sommeren (når bading er mest aktuelt) går det ofte så lite vann at kraftverket neppe vil kunne kjøres uansett. Da vil trolig alt vannet slippes rett ned elveløpet, så sommerbruken av elva vil påvirkes lite.

Morten Marstein

Han mener at rekreasjonsmulighetene ikke er belyst i søknaden.

Vi henviser til punkt **3.14 Brukerinteresser** der bruken av område er beskrevet.

Videre beskriver han alle de flotte naturelementene som finnes i midtre deler av den aktuelle elvestrekningen. Utbygger mener dette i sin helhet er beskrivelser som ikke er relevante, da anleggsarbeidet ikke vil berøre noen av disse elementene, og kan brukes som i dag etter en eventuell utbygging.

Han er også bekymret for den foreslåtte minstevannføringen, og mener det får konsekvenser for bade- og fiskemulighetene, at det er fare for gjengroing pga. avrenning fra tilstøtende innmark, og at ørreten får problemer med sin vandring langs elva. Utbygger mener faren for gjengroing av elveløpet ikke er reell, da avrenningen er minimal fordi innmarka langs den berørte stekningen i sin helhet blir drevet ekstensivt. Flomvannføring og ikke minst isgang om våren vil dessuten fortsatt bidra til å holde elveløpet ryddig.

Når det gjelder ørretens vandringer vil utbygger påpeke at tilførsel av fisk naturlig nok skjer medstrøms elva fra Lauarvanna. Motstrøms kan fisken bare bevege seg mellom fossefallene. Om bading/fisking – se over.

Handikapforbundet Kongsberg

Utbygger har ingen bemerkninger som gjelder denne uttalelsen spesielt. Vi viser til kommentarene til Naturvernforbundets uttalelse senere i brevet, da denne omhandler mye av det samme.

Fylkesmannen i Buskerud

(Gjelder også Forum for natur og friluftsliv og Naturvernforbundet i Kongsberg)

De ovenfor nevnt instanser uttrykker bekymring for det biologiske mangfoldet i området.

Kjørstadelva ligger i en del av Kongsberg kommune som geologisk tilhører «Oslofeltet». Det er kalkfjellet i dette område som danner grunnlag for den spesielle floraen med flere rødlistearter spredt over et 40 kvadratkilometer stort område. Bare i denne kommunen.

I 1992 ble det vedtatt et vern av 540 da. stort kalkfurusskog reservat innenfor influensområdet. Med det ble «indrefiletten» botanisk sett varig vernet.

I 2008 ble det fra Fylkesmannen i Buskerud nedlagt et forbud mot hogst i et 50 talls bekkekløfter i Buskerud, Kjørstadelva var en av dem. Hensikten var å utrede de biologiske kvalitetene i lokaliteten, og arbeide mot et frivillig vern. Høsten 2009 ble det på initiativ fra grunneierne avholdt 2 møter med representant for Fylkesmannen. Der Fylkesmannen skiftelig ble tilbudt et areal til frivilligvern. Arealet utgjorde det som er kartlagt med verdi 4, det vil si det mest verdifulle av bekkekløften. Fylkesmannen avviste dette som for lite. Det ble i det andre møtet muntlig, lagt fram et forslag som i tillegg sikret elvekanten ned mot Sagfossen, men dette ble også avvist.

I dialogen med fylkesmannen, uttrykte oppnevnte biolog, at det ikke var noen store konflikter mellom en kraftutbygging, og en sikring av det biologiske mangfoldet. Han sa også at det var fullt mulig å akseptere en inntaksdam også innenfor en mulig fremtidig verna bekkekløft.

Etter dette har ikke blitt gjort noen fremstøt fra partene for å komme videre mot en avklaring. Hvis fylkesmannen fortsatt ønsker en dialog med tanke på frivillig vern av de viktigste områdene, så er grunneierne villig til å gå i dialog på det.

En eventuell utbygging, vil redusere vannstanden på en strekning som utgjør 600 m av en 4 km lang bekkekløft registrering. Det er utelukkende i den delen som scorer lavest med tanke på biologisk mangfold. Arealmessig vil det bli et inngrep på 30-40 da i en vegetasjonstype som bare i Kongsberg utgjør 40 000 da.

For det akvatiske livet som i hovedsak utgjør bekkeørret og ørekyte, vil det ha begrenset negativ effekt, da de ikke klarer og vandre opp fossen på nedsiden av inntaksdammen. Det er dermed ikke noe vandringshinder. Det er kjent lokalt at det finnes Ål i de nedre deler av Kjørstadelva. Ålen's problemer med kraftverk er at den kommer inn i inntaket, og blir drept på vei gjennom turbinen. Siden det er et godt stykke på nedsiden av inntaksdammen observasjonene av ål er gjort, vil det sannsynligvis ikke skape problemer.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF)

Høringssvaret fra Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) etterlyser en utredning av konsekvenser for mineralforekomster. Dersom dette er et absolutt krav, er vi selvsagt villige til å foreta en slik utredning. Rørgata er planlagt å ligge nedgravd i nærheten av et grustak, på motsatt side av grustaket i forhold til adkomstveien. Rørgata vil ikke krysse området der det nå er uttak av grusmasser. Vi kan ikke se at rørgatas kryssing av grusområdet skulle utgjøre et stort problem for utnytting av den ressursen som grusen utgjør. Dersom man seinere skulle ønske å utvide grustaket, vil dette være mulig. Det er også mulig å endre litt på traseen for rørgata i dette området dersom dette skulle være ønskelig.

Kongsberg kommune

Biologisk mangfold: Fagansvarlig for landbruk og miljø påpeker i kommunens uttalelse, musvåkhekkning noen hundre meter fra inntaket, og registrering av ål nedenfor planlagt kraftstasjon. Utbygger er usikker på hvor den nevnte musvåkhekkningen er registrert, men mener avstanden som er beskrevet sannsynliggjør at den negative påvirkningen fra anleggsvirksomheten blir minimal. Når det gjelder forekomsten av ål er utbygger kjent med at det blant lokalbefolkningen har vært snakket om spredte observasjoner av ål (usikkert hvilken art)opp gjennom årene. Utbygger er ikke kjent med observasjoner på mange år og ser derfor ikke nødvendig heten av avbøtende tiltak.

Kulturminner: Påpeker at restene etter tømmerrenna fra Lauarvanna ikke nevnt som kulturminner i søknaden. Utbygger er ikke kjent med kulturminner etter tømmerrenna på den aktuelle strekningen. Det kan tillegges at traseen fulgte elva bare på den øvre halvdel av den berørte strekningen. Midtveis krysset den elva og gikk i en rettere linje ned til Lågen, med andre ord på motsatt side av den planlagte rørtraseen.

Utbygger har ingen kommentarer til resten av uttalelsen.

Anne Hørtvedt

Hun er eier av eiendommen som ligger nærmest den planlagte kraftstasjonen, og mener at denne blir liggende for nær med tanke på både støy og sikkerhet.

Utbygger vil påpeke at den nå planlagte plasseringen også var den opprinnelige plasseringen, men at det underveis i prosessen ble kartfestet en alternativ plassering i den opprinnelig søknaden, like nedenfor fylkesvei 84, da eieren av 59/2,5 på det tidspunktet hadde trukket seg ut av prosjektet. Under revidering av søknaden høsten 2015, stilte eieren av samme eiendom seg igjen positiv, og kraftstasjonen ble derfor plassert på det opprinnelige stedet. Dette ble av utbygger ikke oppfattet som ett krav, som Hørtvedt skriver.

Utbygger er i likhet med Hørtvedt også usikker på hvor mye støy det blir fra kraftstasjonen.

Det er flere støyreducerende tiltak som kan gjøres ved kraftstasjonen som f.eks å etablere lydfelle i utløpskanalen, bruk av støysvake vifter og lydisolerende materialer. Vi har flere kraftstasjoner nær bebyggelse og naboer har ikke vært nevneverdig plaget med støy.

Hva gjelder økt fare for lynnedslag så er jeg ikke kjent med denne problemstillingen.

Kraftstasjonen bør også designes slik at ved en eventuell eksplosjon i trafo /høyspenningsanlegg så går trykkbølgen vekk fra nærliggende bebyggelse.

Plassering av selve kraftstasjonen er tegnet inn på kartet så langt ned som mulig for å utnytte fallet best mulig. Dog er denne delen av elva relativt flat. Dersom søknaden innvilges, vil det kunne startes en detaljert planlegging av utbyggingen. Dette vil inkludere vurdering av plasseringen av kraftstasjonen. Det er mulig vi kan finne en bedre plassering av denne for å øke avstanden til nærmeste bebyggelse og redusere lengden på jordkabelen som må til for å koble kraftverket til 22kV. Utbygger har ingen ytterligere kommentarer spesielt knyttet til hennes uttalelse. Bruken av område som hun er opptatt av vil bli kommentert under.

Forum for natur og friluftsliv.

I høringsuttalelsen til Forum for natur og friluftsliv er det flere påstander og beskrivelser som vi som utbygger ikke kjenner oss igjen i. Mye av dette er sterkt overdrevet og noe er feil.

Vi vil som lokale grunneiere og utbygger gå i mot uttalelsen på følgende punkter, og vil hevde at:

- Område ikke skal virke avskrekkende etter en utbygging.
- Bading og avslapning ved vannkilden ikke vil falle bort, eller bli sterkt redusert.
- Kjørstadelva ikke ligger i ett område med mange innbyggere, og følgelig heller ikke er nærnaturområde til mange. Det at noen bruker område jevnlig, betyr ikke det samme som at område er mye brukt.
- Vannkraftutbygging i nedre deler av Kjørstadelva ikke vil ha en negativ påvirkning til kommersielle interesser som rafting, padling, fiske og guidet øko-turisme, da dette pr. i dag ikke finnes, og er heller ikke i fremtiden særlig aktuelt. Det er oss grunneiere(utbygger) som i tilfelle også sitter på disse rettighetene.
- Det kun er de nedre deler av bekkeløfta som vil bli rammet av noen flere dager med mindre vannføring. De mest verdifulle deler av bekkeløfta ligger lenger opp langs elva.
- Områdets samlede belastning fra vannkraftutbygging ikke er stor.

Om biologisk mangfold, se over (Fylkesmannen i Buskerud)

Naturvernforbundet i Kongsberg.(NVFK)

Uttalelsen til Naturvernforbundet i Kongsberg starter med ett par unyanserte påstander:

«Kongsberg kommune har svært mange fosser og vassdrag som er utbygd», og at «Kjørstadelva er ett av de få gjenværende vassdrag som ikke er utbygd.» De som NVFK nevner ligger alle i Lågen. Av sidevassdragene til Lågen er det kun Støleelva og en kortere strekning i Hvambsalelva som er utbygd. Det kan nevnes i denne sammenheng at utbygger i Dalselva nylig fikk sin konsesjonssøknad stanset pga. tap av biologisk mangfold.

Deres beskrivelser av område rundt Kjørstadelva og langs fylkesvei 84 med spesielle utkikkspunkter og ett fantastisk kulturlandskap, er vi som utbygger ikke uenig i. -Vi vil hevde at dette ikke er relevant for saken da disse naturelementene ikke vil bli berørt av utbyggingen. I tillegg er det et faktum at veien krysser elva på ett av de laveste punktene og med minst utsikt langs denne 6 km lange veistrekningen, og at det maks. er 200 m av strekningen man har innsyn til elva og Kvennafossen. Og befinner man seg på denne korte strekningen og beskuer fossen, er det lite med vakkert kulturlandskap man samtidig får øye på.

Både i denne og andre uttalelser mener vi at betydningen av vannføringen er tillagt for stor vekt, når valg av rute for helgeturen skal foretas.

NVFK argumenterer for feilmarginer på de hydrologiske målingene, da disse stammer fra Fiskumelva som er et vassdrag i nabokommunen. Da det som kjent ikke er målestasjon i Kjørstadelva, mener utbygger dette var det som mest relevant å bruke. Det kan ikke kreves at det skal installeres målestasjon i alle vassdrag som søker om utbygging, og at det deretter skal ventes i opptil 30 år for å få en sikrere statistikk på dette. Med NVFK's argumentasjon skal bare vassdrag med målestasjoner kunne få konsesjon.

NVFK har klarlagt at Kongsberg kommune indirekte eier en femtedel av fallrettighetene i elva. Det hevdes at dette er svært viktig i NVE's vurdering av høringsuttalelsene, uten at de lykkes med å forklare hvorfor.

Kongsberg Energiselskap AS er fra før en seriøs aktør i kraftbransjen innen kommunen. Både kraftverket i Nybrufossen i Kongsberg, og Kvernerud kraftverk i Passebekk blir eid og driftet av dette selskapet. Deres kunnskap og erfaring på område mener resten av rettighetshaverne er utelukkende positivt.

Uttalelsen avsluttes med en beskrivelse av en botanisk tur i 1967 langs Kjørstadelva. Utbygger mener heller ikke dette er relevant i denne sammenheng, da aller meste av dette er stedfestet oppstøms den planlagte Inntaksdemningen.

Om biologisk mangfold ellers, se over (Fylkesmannen i Buskerud)

Vannføring.

Ett sentralt tema i høringsuttalelsene er ikke uventet landskapselementet Kvenna fossen og redusert vannføring i denne.

Vannføringen i Kjørstadelva øker og minsker forholdsvis raskt basert på nedbøren som kommer til enhver tid. Kraftproduksjonen vil i stor grad følge denne, da magasinet ved inntaket blir minimalt. Det er flere begreper som ikke er viet så stor oppmerksomhet i de ulike høringsuttalelsene. Slukeevne er ett av disse. Denne er tallfestet til min. 124 liter og maks. 2 486 liter pr. sek. Dette vil bety at det sannsynligvis ikke vil være produksjon i anlegget ved mindre vann enn 124 l/s oppstrøms inntaket, da økonomien vil være marginal ved hyppige starter/stopper. Dette er beregnet til 80 døgn i et middelår. Erfaringsmessig vil mange av disse døgnene være nettopp i de sommermånedene som blir nevnt i flere av høringsuttalelsene. Med andre ord vil det ikke utgjøre så stor forskjell fra i dag.

Som det er beskrevet i søknaden er vannføring mellom 10-20 m³ normalt både vår og høst, og at flomtopper opp mot 30 m³ forekommer. Det er beregnet at det vil være større vannføring enn maks. slukeevne i 47 døgn av et middelår. Dette bety at mye vann vil gå over inntaksdemningen og endringene i vannføringen vil bli lite merkbare i perioder.

Som alle er kjent med vil nedbøren øke utover på 2000-tallet, også på sommeren.

At det blir tatt 2,5 m³ av flomtoppene kan virke noe forebyggende på skader langs elva. Det er spesielt ett parti der elva gjør en skarp sving som grunnen i yttersvingen graves ut.

Restvannføring ved kraftverket er ett annet begrep som ikke er hensyntatt blant de som har fokusert på minstevannføringen sommerstid. Denne er beregnet til drøye 100 l/s ved kraftstasjonen. Dette viser at Kjørstadelva tilføres like mye vann i tillegg til den foreslåtte minstevannføringen ved inntaket underveis til området ved stasjonen. Dette er naturligvis usikre tall, men vi vet med sikkerhet at både overflatevann og grunnvann blir tilført elva selv i tørkeperioder på sommeren.

Påstandene om at Kvennafossen nesten vil bli borte pga. kraftproduksjon, er derfor ikke riktige.

Minstavannføring på regulert elvestrekning.

En gitt konsesjon for tiltaket vil inneholde krav til minstevannføring ut fra inntaksdammen. Dette vil bli ivarettatt ved en utsparing i dam konstruksjonen som garanterer for en gitt minstevannføring hvis vannføringen er større enn minstevannføringen. F. els 100 l/sek?

Hvis stasjonen har en minimum slukeevne på 128 l/ sek vil kraftstasjonen komme inn i en start / stopp drift når vannføringen oppstrøm inntaksdammen blir mindre enn 228 m³/ sek.

Da magasinet er lite vil det være en uønsket driftsituasjon og man kan automatisk stoppe kraftstasjonen etter en definert tid når denne situasjonen oppstår. Da vil hele vannføringen gå i den regulerte elvestrekningen inntil vannføringen igjen øker og kraftstasjonen startes.

Denne driftsformen vil vel bety at i perioder med liten vannføring vil elvestrekningen ha samme vannføring som i dag.

Vi har normalt sluppet minstevannføring gjennom et rør fra inntakskammeret og tilbake til elva. På minstevannføringsrøret monteres det et flowmeter som måler eksakt vannføring, og som leses av i kontrollanlegget til kraftverket. NVE krever normalt at minstevannførings loggføres og at loggen kan legges frem for kontroll.

Når vannføringen i vassdraget avtar vil nivået i inntaket etter hvert synke under et «tillatt» nivå, og kraftverket vil gå til stopp automatisk. Da vil alt vann passere dam/inntak. Når nivået stiger over «tillatt» nivå igjen vil kraftverket starte automatisk. Hvis denne variasjonen skjer hyppig vil det være naturlig å stoppe kraftverket til vannføringen igjen øker til et mer fornuftig nivå.

Oppsummering:

Vannet i Kjørstadelva har gjennom hele historien vært utnyttet av både lokale innbyggere og tømmerhandelsinteresser. Demningen i Store Løvervann er gammel, og elva har historisk sett hatt svært varierende vannføring på hele strekningen ned til Lågen i forbindelse med fløting av tømmer. Fossefallene har ellers vært utnyttet til drift av sager, møller og siktehus. Navnene langs elva bærer preg av dette. Det er også kjent at det ble gitt konsesjon for kraftutbygging av Kvenna fossen både først på 1900-tallet og på slutten av 1930-tallet. Disse planene ble ikke realisert av ulike årsaker. . Det er derfor ikke nytt at grunneierne ønsker å utnytte sine rettigheter i Kjørstadelva.

Vi har naturligvis ikke vært enige hele veien fra da vi startet planleggingen for ti år siden. Noen har vært mer entusiastisk enn andre, noen har vært skeptiske, og en trakk seg ut av hele prosjektet i en periode.

Konsesjonssøknaden som den nå foreligger, står alle rettighetshaverne bak, og alle mener samlet sett at fordelene er større enn ulempene med prosjektet.

Vi ser dette som vår mulighet til å bidra litt til produksjon av fornybar energi, og at dette på sikt vil bidra til at våre eiendommer styrkes økonomisk sett.

Kjørstad 25.04.2015

For rettighetshaverne og utbygger

Ole Kjørstad